

นวัตกรรมไทย-โลก สู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

THAI - WORLD INNOVATION :
TOWARD SUSTAINABILITY IN THE DIGITAL AGE.

“นวัตกรรม”

ไม่ใช่เพียงเทคโนโลยีที่ล้ำยุค
แต่คือพลังการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ดร. อภิวัชร ทวีทรัพย์, Ph. D.

หลักสูตรด้านการสังคม เศรษฐกิจ และ การเมือง
วิทยาลัยนวัตกรรมสังคมธุรกิจ และ การเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

นวัตกรรมไทย-โลก สู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

(Thai-World Innovation: Towards Sustainability
in the Digital Age)

นวัตกรรมไทย-โลก สู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

(Thai-World Innovation: Toward Sustainability in The Digital Age)

ผู้แต่ง ดร.อภิวัชร ทวีทรัพย์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อภิวัชร ทวีทรัพย์.

นวัตกรรมไทย-โลก สู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล.-- นนทบุรี : ภาพพิมพ์, 2568.
206 หน้า.

1. นวัตกรรมทางเทคโนโลยี. I. ชื่อเรื่อง.

338.064

ISBN (e-book) 978-616-544-042-4

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

จำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568

ช่องทางการจำหน่าย <http://www.chulabook.com>

ราคา 400 บาท

พิสูจน์อักษร อาจารย์ บงกชกาญจน์ สุนทรพฤกษ์ MA. สังคม ธุรกิจ และการเมือง
ศิลปกรรมปกและเนื้อหา Bigemptyproduction

จัดพิมพ์โดย บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด
45/12 หมู่ 4 ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
โทร. 0-2879-9154-6 e-mail: contact@parbpim.com
www.parbpim.com

สั่งซื้อได้ที่ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
<http://www.chulabook.com>
โทร. 08-6323-3703-4
customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th
Apps: CU-eBook Store

สู่ฉาทัศน์แห่งความยั่งยืน
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
ในยุคของนวัตกรรมไทย-โลก
สู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ 5 ประการ	6
1. คำนิยม คณบดีวิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม	8
2. คำนิยมจากอาจารย์ที่ปรึกษา	11
3. คำนิยมจาก อธิการวิทยาลัยนวัตกรรมเกษตร และเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยรังสิต	13
แรงบันดาลใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้	14
1. “คริสตจักรโปรเตสแตนต์” – รากแก้วแห่งการเปลี่ยนแปลง	18
2. บทบาท “โครงการหลวงวัดจันทร์” – พลังพระราชดำริสู่การพัฒนาพื้นที่	20
3. พลัง “ภาครัฐท้องถิ่น” – กลไกเสริมความยั่งยืน	21
ข้อสรุปสำคัญในเชิงบทเรียน	25
บทที่ 1: บทนำ (Introduction)	29
1. คำจำกัดความและวิวัฒนาการของนวัตกรรม	29
2. ความสำคัญของนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	33
3. ประเภทของนวัตกรรม	38
บทที่ 2: วิวัฒนาการนวัตกรรมโลก (World Innovation Evolution)	53
1. จากน้ำใจสู่การเปลี่ยนแปลง: วิวัฒนาการนวัตกรรมทางสังคม	54
2. เศรษฐกิจพลิกโลก: เส้นทางนวัตกรรมเศรษฐกิจตั้งแต่อุตสาหกรรมถึงดิจิทัล	58
3. เมื่อเทคโนโลยีเขียนประวัติศาสตร์: นวัตกรรมเปลี่ยนโลกในทุกยุคสมัย	62
4. จากกระดานดำสู่ AI: เส้นทางนวัตกรรมการศึกษาสู่โลกอนาคต	65
5. สุขภาพอัจฉริยะ: จากสมุนไพรมู่สู่ AI และสุขภาวะแบบองค์รวม	69
6. วิวัฒนาการนวัตกรรมสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติสู่เทคโนโลยีล้ำยุค	72
7. ดัชนีแห่งความก้าวหน้า: วัดพลังนวัตกรรมโลกด้วยตัวชี้วัด GII	76
8. ถอดรหัสความสำเร็จ: ตัวอย่างนวัตกรรมระดับโลกในประเทศต่างๆ	80
บทที่ 3: ภาพรวมนวัตกรรมในประเทศไทย (Thai Innovation)	97
1. สังคมไทยและบริบทของนวัตกรรมไทย:	97
การผสมผสานวิถีชีวิตดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในสังคมไฮบริด (Hybrid Society)	
2. นวัตกรรมเชิงนโยบาย: บทบาทของนโยบายรัฐบาล	101
ปัจจุบันและกลไกหน่วยงานระดับชาติเพื่อการส่งเสริมนวัตกรรมไทย	
3. นวัตกรรมทางสังคมของไทย: การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในยุคสังคมไฮบริด	107

4. นวัตกรรมเศรษฐกิจของไทย: เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมกับการขับเคลื่อน BCG และ Startup ไทย	111
5. นวัตกรรมด้านการศึกษา: การเรียนรู้ยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21	116
6. นวัตกรรมด้านสุขภาพ: เมื่อเทคโนโลยีไทยยกระดับสุขภาพทุกมิติ	118
7. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี: เทคโนโลยีไทยก้าวไกล: สู่เศรษฐกิจแห่งอนาคตและความยั่งยืน	120
8. บทสรุปนวัตกรรมไทย: ยุทธศาสตร์สู่ประเทศแห่งความคิดสร้างสรรค์	122
บทที่ 4: ความท้าทายในศตวรรษที่ 21	127
ยุคแห่งความปั่นป่วนและวุ่นวายในหลากหลายมิติ (Disruptive & Turbulent Era)	
1. ความท้าทายทางเศรษฐกิจ: ความเหลื่อมล้ำและการแข่งขันในเศรษฐกิจ	127
2. ความท้าทายทางสังคมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง: ความเหลื่อมล้ำ ค่านิยม และบทบาทศาสนา	135
3. ความท้าทายทางการเมือง: ผลกระทบของระบบการเมืองต่อการพัฒนานวัตกรรม	146
4. ความท้าทายด้านการศึกษา: ความเหลื่อมล้ำ เทคโนโลยี และการพัฒนาครู	148
5. ความท้าทายด้านสุขภาพ: การเปลี่ยนแปลงประชากร โรคไม่ติดต่อ และผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม	151
6. ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม: มลพิษทางอากาศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการจัดการขยะ	154
บทที่ 5: อนาคตและทางเลือก: พยากรณ์แนวโน้มเชิงระบบ	159
(The Future in the Digital Age and the Survival of Society)	
1. ภาพอนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า: Megatrends	160
2. อนาคตทางเศรษฐกิจและการเงินในโลกใหม่	164
3. อนาคตทางสังคมและประชากร	169
4. อนาคตทางเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์	172
5. อนาคตทางการศึกษา	175
6. อนาคตทางสุขภาพ	177
7. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	179
บทที่ 6: บทส่งท้าย (Summary)	183
1. ทางออกของสังคมไทยและสังคมโลก: เราอยู่รอดอย่างไร?	183
2. บทสรุปแนวทางการอยู่รอดของสังคมไทยและสังคมโลก	191

คำนำ 5 ประการ

ที่มาของหนังสืออนุวัตรกรรมไทยโรคสู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัลเกิดจากการทำงานวิจัยเรื่องพันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาทโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอ กัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่สืบเนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทวัส คงคากุล อดีตประธานสมาคมอาจารย์และอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ่านดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้แล้วมีความเห็นว่ายังไม่มีใครเข้าไปศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยมาก่อนและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศและนักศึกษาระดับปริญญาตรีปริญญาโทและปริญญาเอกเข้าไปศึกษาอย่างต่อเนื่องควรทำหนังสือขึ้นสักเล่ม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ได้เสด็จพระราชดำเนินช่วยเหลือชาวเขาในพื้นที่อำเภอ กัลยาณิวัฒนาถึง 4 ครั้ง ด้วยทรงห่วงใยปัญหาฝิ่น และก่อตั้งสำนักงานโครงการหลวงวัดจันทร์ โดยแต่งตั้งหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เป็นผู้อำนวยการโครงการหลวงเพื่อพัฒนาอาชีพให้ชาวเขาเพราะพืชเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์ให้สิทธิ์เสรีภาพให้ชาวเขามีบัตรประชาชนและจัดระบบสาธารณสุขไปรษณีย์และภาครัฐได้จัดตั้งอำเภอ กัลยาณิวัฒนาขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ฉะนั้นผู้เขียนมีเจตนารมณ์ต้องการต่อยอดจากงานวิจัยนี้เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลกในยุคดิจิทัล เนื่องจากโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทุกอย่างพลิกผันและผันผวนไปรวมทั้งสังคมไทย อาทิเช่น การตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐอเมริกา การเกิดสงครามรัสเซียกับยูเครน สงครามอิสราเอล สหรัฐอเมริกาและอิหร่าน ฉะนั้นประเทศไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องเผชิญกับความจริงว่าใครจะมีจุดยืนกับฝ่ายไหนเข้ามาหาสงครามเกิดขึ้นในอนาคตรัฐบาลจะให้ความสำคัญอย่างไรในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ หนังสือเล่มนี้มีคำตอบเรื่องความยั่งยืนยุคดิจิทัล 5 ประการและอนาคตทางเลือกการพยากรณ์แนวโน้มเชิงระบบ ดังนี้

ประการที่ 1. เกิดจากแรงบันดาลใจที่ได้ค้นพบความจริงอย่างลึกซึ้งในการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่คริสตจักรหนองเจ็ดหน่วยในชุมชนในอำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาเห็นว่าคริสตจักรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ชุมชน จึงได้เขียนดุชฎินิพนธ์เรื่อง “พันธกิจ” ทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาท ของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัด เชียงใหม่

ประการที่ 2. เกิดจาก Social Innovation and Disruption ที่หนังสือเล่มนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องนำเสนอต่อสังคมไทย และสังคมโลกเพื่อเป็นแนวทางการศึกษา และให้ ความกระจ่างทุกแง่มุม โดยเสนอความถูกหรือผิดต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ ในการต่อสู้กัน ทางสังคมด้านเศรษฐกิจ การเมือง และยุคดิจิทัล รวมถึงเครื่องปัญญา ประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) AI ทางการเงิน และความเปลี่ยนแปลง ประเทศไทย 4.0 ได้อย่างไร

ประการที่ 3. โลกที่ร้อนแรงไปด้วยอาวุธล้างผลาญ ชีปนาวุธข้ามทวีปจากประเทศ มหาอำนาจ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และประเทศจีน และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประการที่ 4. หนังสือเล่มนี้นำเสนอเพื่อสร้างสันติภาพโลก และการพัฒนา ประเทศไทยทาง การเมืองให้ยั่งยืนได้อย่างไร ถ้าการปกครองของประเทศไทยยังไม่พัฒนาทางความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อประเทศชาติบ้านเมือง และต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ ที่มีจุดอ่อนทางด้าน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และทางการเมือง การปกครอง และศาลยุติธรรม ซึ่งสังคมไทยมีการ กระทำการอย่างต่อเนื่องยาวนานของการทุจริต มาพบเห็นได้ทั่วไปตามแหล่งข่าวต่าง ๆ ใน ประเทศไทยและต่างประเทศ เราจะ ร่วมกันแก้ไขได้อย่างไรใน 20 ปีข้างหน้า (2569-2589)

ประการที่ 5. แนวคิดทางศาสนา และปรัชญาสังคมไทย และปรัชญาของ สังคมโลก ตะวันตกมีแนวคิดอย่างไร

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมและนำเสนอข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับนวัตกรรมทั้งใน ระดับโลกและระดับประเทศไทย โดยมุ่งให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักอ่านทั่วไป นักศึกษา และคณาจารย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ และขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

คำนิยาม

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน เราอยู่ในยุคที่ปัญหาต่าง ๆ ไม่อาจแก้ไขด้วยแนวคิดเดิมหรือวิธีการแบบเดิมอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมสูงวัย หรือแม้แต่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ สิ่งเหล่านี้ทำให้คำว่า “ความยั่งยืน” ไม่ใช่คำหุรหุราทางวิชาการอีกต่อไป แต่คือความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกประเทศ ทุกชุมชน และทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการสร้าง

ในบริบทเช่นนี้ คำว่า “นวัตกรรม” กลายเป็นคำสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสนใจมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ความหมายของคำว่านวัตกรรมก็ต้องได้รับการตีความให้กว้างและลึกกว่าเดิม นวัตกรรมไม่ได้หมายถึงเทคโนโลยีขั้นสูงเสมอไป หากแต่รวมถึงแนวทางใหม่ ๆ ในการคิด การทำงาน การจัดการ และการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น และชุมชน กระทั่งชายขอบของสังคมในพื้นที่ต่างๆ

งานวิจัยเรื่อง “Thai-World Innovation Towards Sustainability” เป็นหนึ่งในงานที่ผมเห็นว่าให้ข้อมูลที่สำคัญต่อสังคมในหลายมิติ ทั้งในเชิงองค์ความรู้ที่ผสมผสานความคิดแบบไทยกับแนวโน้มของโลก และในเชิงแนวทางการนำไปใช้จริงในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย งานชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมไทยไม่จำเป็นต้องเดินตามหลังโลกเสมอไป และไม่ต้องแสวงหาตัวแบบจัดตั้งประเทศตลอดเวลา แต่สามารถมีอัตลักษณ์ของตนเองได้ และหากได้รับการพัฒนาอย่างมียุทธศาสตร์ ก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้นได้ด้วย

ผู้เขียนได้ออกแบบกรอบแนวคิด Thai-World Innovation ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงแนวคิดนวัตกรรมจากท้องถิ่นของไทยกับบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก (Sustainable Development Goals – SDGs) โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละภูมิภาคของประเทศ จุดเด่นของงานนี้คือการนำเสนอกรณีศึกษาและการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาในระดับพื้นที่ ทั้งในภาคเกษตรกรรม ชุมชนสร้างสรรค์ เศรษฐกิจฐานราก การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านวัตกรรมไม่ใช่สิ่งที่ต้องเกิดจากศูนย์กลางของอำนาจหรือจากภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่านั้น แต่นวัตกรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ถ้าหาก

มีความเข้าใจบริบท มีความร่วมมือของคนในพื้นที่ และมีโอกาสในการทดลองเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนา ร่วมกัน

ยกตัวอย่างเช่น กรณีของชุมชนที่นำนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสาน กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อจัดการน้ำอย่างยั่งยืน หรือกลุ่มเกษตรกรที่ปรับตัวด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์อินทรีย์โดยใช้ความรู้จากมหาวิทยาลัยควบคู่กับการเรียนรู้ใน ครอบครัว นี่คือภาพสะท้อนของ “นวัตกรรมแบบไทย” ที่ไม่เพียงตอบโจทย์ เศรษฐกิจ แต่ยังตอบโจทย์วิถีชีวิต ความเชื่อ และคุณค่าร่วมของชุมชน ซึ่งลักษณะ เช่นนี้เองคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทไทย

งานเขียนชิ้นนี้ยังเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในหลายด้านที่น่าสนใจและ สามารถนำไปพัฒนาเชิงระบบได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการส่งเสริมนโยบายสนับสนุน ชุมชนที่มีศักยภาพในการนำนวัตกรรมมาสร้างความยั่งยืน การบูรณาการความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างแท้จริง การปรับหลักสูตรการเรียนรู้ ให้เน้นการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ รวมถึงการให้ความสำคัญกับ “พื้นที่เรียนรู้” ใน ชุมชนท้องถิ่นเพื่อทดลองแนวทางใหม่ ๆ ที่ตอบสนองบริบทของตนเอง อย่างลงตัว

ในฐานะคณบดีวิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต ผมรู้สึก ภาคภูมิใจที่ได้เห็น การเขียนชิ้นนี้ต่อยอดมาจากงานวิจัย จนสร้างงานที่มีพลังเช่นนี้ ไม่ใช่แค่พลังทางวิชาการ แต่เป็นพลังแห่งการมองเห็นอนาคตร่วมกัน เป็นพลังใหม่ที่เชื่อมั่นในคุณค่าของสังคมไทย และพร้อมจะผลักดันให้ประเทศของเรามีบทบาท ในเวทีโลกด้วยความเข้าใจตนเองและเข้าใจโลกพร้อมกัน

การที่ผู้วิจัย เลื่อนงานชิ้นนี้ไปเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือ ย่อมสะท้อนความมุ่งมั่น ที่จะให้ผลงานวิจัยมีชีวิตและเดินทางไปสู่สังคมกว้าง ไม่ใช่หยุดอยู่ในห้องวิจัยหรือ ชั้นวางหนังสือของห้องสมุดเพียงอย่างเดียว นี่คือการที่ของนักวิจัยที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและเข้าใจบทบาทของความรู้ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงโลก

ผมขอชื่นชมและให้กำลังใจผู้วิจัย พร้อมทั้งหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นจุด เริ่มต้นของการสนทนาใหม่ ๆ ทั้งในแวดวงวิชาการ ภาคการพัฒนา และในพื้นที่ ท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมไทยให้ก้าวไกลสู่ความยั่งยืนของโลก

ในแบบที่มี “หัวใจไทย” นำทาง

ด้วยความเคารพและศรัทธาในพลังของความรู้

ผศ.ดร.สุริยะใส กตะศิลา
คณบดีวิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
11 พฤษภาคม 2568

คำนิยามจากอาจารย์ที่ปรึกษา

จากดุษฎีนิพนธ์ “พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาทของโครงการ หลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่” เมื่อผมได้ อ่านและให้คำปรึกษาว่างานวิจัยนี้แล้ว ผมแนะนำให้ผู้เขียนได้ต่อยอดเขียนเป็นหนังสือให้มี คุณภาพเรื่องการพัฒนาทางสังคม ด้านศาสนา และบทบาทของโครงการหลวงที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงเสด็จไปช่วยชาวเขาถึง 4 ครั้งในการพัฒนาทำให้ชนชาวเขาสามารถเลี้ยงตนเองได้ และให้คนชาวเขามีบัตรประชาชนเป็นคนไทย และเป็น การสร้างชุมชนที่ห่างไกลความเจริญให้เป็นอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่อย่าง สมบูรณ์

บริบทและประวัติการพัฒนาความยั่งยืนของอำเภอกัลยาณิวัฒนา หนังสือเล่มนี้ควรมี เรื่องของนวัตกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของโครงการหลวง และนำไปสู่โลกของนวัตกรรมไทย-โลกสู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นการส่งเสริมเยาวชนรุ่นใหม่อีก 20 ปีข้างหน้าว่าโลกาภิวัตน์จะเปลี่ยนแปลงโฉมใหม่ ของมนุษยชาติอย่างสิ้นเชิงในเรื่องของ Innovation and Disruption รวมถึงการ ต่อสู้ทาง Digital ในรูปของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) AI

ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะมีข้อคิดเห็นต่างๆ ในรูปแบบของ สังคม การเมือง การปกครอง ปรัชญา และศาสนา ที่มีคุณภาพเล่มหนึ่งที่จะชี้นำถึงอนาคตได้

(ผศ.ดร. วิทวัส คงคากุล)
อดีตประธานสมาคมอาจารย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
24 กรกฎาคม 2568

คำนิยม

จากอธิการวิทยาลัยนวัตกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยรังสิต

หนังสือที่ ดร.อภิวรรค์ ทวีทรัพย์ ได้รังสรรค์เขียนและเรียบเรียงนี้ “**นวัตกรรมไทย-โลกสู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล**” เป็นหนังสือที่จะให้ความรู้ร่วมสมัยของการพัฒนาในสถานะของการเปลี่ยนแปลงของโลก (World Changes) ในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในสังคมของประเทศไทยก็เช่นเดียวกันพบว่า “**มีสถานะยุคดิจิทัล**” ของการตื่นตัวและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวเองเข้ากับสถานการณ์ดังกล่าว จึงจะสามารถอยู่รอดปลอดภัยด้วย และมีสถานะในความมั่นคงและยั่งยืนได้ โดยการคิดศึกษาวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมหรือความรู้ใหม่ๆ ให้สามารถดำรงตนได้อย่างดี โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการในด้าน เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เรียกว่า ยุคอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ดิจิทัล (Digital Era) มีวิวัฒนาการรังสรรค์ถึงยุคของ หุ่นยนต์หรือที่เรียกว่า AI (Artificial Intelligence) อันเป็นโลกในอนาคตต่อไป ที่มนุษย์ได้คิดค้นและพัฒนา เพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตให้มีความสะดวก รวดเร็ว และยั่งยืนด้วย

ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนในยุคของโลกอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัล จึงเป็นอีกมิติหนึ่งของการพัฒนาที่จะ สามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในสถานะของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและแปรปรวนอย่างรวดเร็ว ผันผวน ไม่คงตัว ไม่แน่นอน และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (VUCA World) การได้พิจารณาถึงปัจจัยและเงื่อนไข ประกอบการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง และการนำเสนอในหนังสือนี้ย่อมจะให้ความรู้ และประโยชน์ในการเข้าถึงและพัฒนาดังกล่าวได้อย่างดียิ่ง ตามแนวคิดและเจตนารมณ์ของผู้เขียนเป็นสำคัญ

ขอแสดงความยินดี และขอให้งานเขียนนี้ประสบผลประโยชน์ตามเป้าหมายต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังสสิทธิ์
อธิการวิทยาลัยนวัตกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีอาหาร
มหาวิทยาลัยรังสิต
5 สิงหาคม 2568

อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต

สู่นวัตกรรม AI

เพื่อตบโจทย์การพัฒนาสู่อนาคตอีก 20 ปี ข้างหน้า
เพื่อประเทศไทยเข้าสู่โลกดิจิทัล
และปราศจาก คอรัปชั่น

แรงบันดาลใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้ เกิดจากการค้นพบที่ลึกซึ้งในวิธีการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่คริสตจักรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนที่ผู้เขียนได้ศึกษาคุซกูนิพนธ์ เรื่อง “พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาเผยให้เห็นว่า “นวัตกรรมทางสังคม” ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่จากการนำเทคโนโลยีหรือแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้เท่านั้น แต่ยังมาจากความเชื่อและค่านิยมที่ยึดถือศีลธรรม ความรัก และความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงของคนในชุมชน

ในแง่ของนวัตกรรมทางสังคม หนังสือเล่มนี้จึงมุ่งเน้นที่จะเปิดมุมมองใหม่ๆ ในการมองหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหาสังคมที่มีความซับซ้อน โดยนำเอาประสบการณ์จากพื้นที่และจากการร่วมงานกับคริสตจักรมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เพียงแต่มีประสิทธิภาพ แต่ยังแฝงไปด้วยความห่วงใยและความรักที่เกิดจากจิตวิญญาณของคนในชุมชนเอง

ท่ามกลางหุบเขาสูงชันของ “มือजेटीในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย”—ต้นน้ำแม่แจ่มที่ชาวปกากะญอเรียกขาน—มีผืนป่าสนสามใบธรรมชาติที่งดงามราวฝันพรหมสี่เขียว ที่ยังเป็นเวทีแห่ง “นวัตกรรมสังคม” อันทรงพลังที่สุดเรื่องหนึ่งของไทย เรื่องราวเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ. 1933 (พ.ศ. 2476) เมื่อผู้นำชาวปกากะญอ คือ นายป้อคา หวังใจ เป็นคริสเตียนคนแรกของอำเภอกัลยาณิวัฒนา และศาสนจารย์บอเน่ ชันแก้ว ถือเป็นผู้บุกเบิกในพื้นที่มือजेटी พร้อมกับคณะมิชชันนารีแบ็บติสต์เดินเท้าผ่านป่าดงดิบมาถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ บนสันเขา เพื่อ “ประกาศพระกิตติคุณ” แต่ภายใต้พระคัมภีร์ที่ถือแนบอก พวกเขายังพก “เมล็ดพันธุ์” แห่งการพัฒนามาด้วยทั้งความรู้หนังสือ ยารักษาโรค และแนวคิดเกษตรกรรมใหม่

ประวัติกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอจากพม่าสู่มือजेटी จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

ที่มาและการอพยพยุคแรก กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอมีรากฐานประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตที่ลึกซึ้ง โดยมีเส้นทางสำคัญในสองยุคหลัก ตั้งแต่ยุคแรกที่ชาวปกากะญอถูกจีนรุกรานในปี ค.ศ. 750 (พ.ศ. 1293) และสืบสายมาจากชาวมองโกลซึ่งอาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำแม่น้ำแยงซีเกียง หลายกลุ่มจึงพลัดถิ่นลงทางใต้ ลงสู่ลุ่มแม่น้ำโขงและสาละวิน ก่อนที่คนไทยจะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งแหลมสุวรรณภูมิ

ในยุคที่สอง ความขัดแย้งทางสงครามระหว่างพม่ากับชาวมอญส่งผลให้ชาวปกากะญอได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยเพื่อหลีกเลี่ยงการสู้รบและความทุกข์ยาก เศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงที่พม่าทำสงครามกับเมืองเชียงใหม่ พม่านำทหารและผู้ที่อยู่ในกองทัพ (รวมทั้งกลุ่มผู้ดูแลช้าง เสี่ยงอาหาร และความอยู่ข้าง) มาลงพื้นที่หลายกลุ่มได้หนีเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มในภาคเหนือของประเทศไทย และในเขตมือเจคี อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

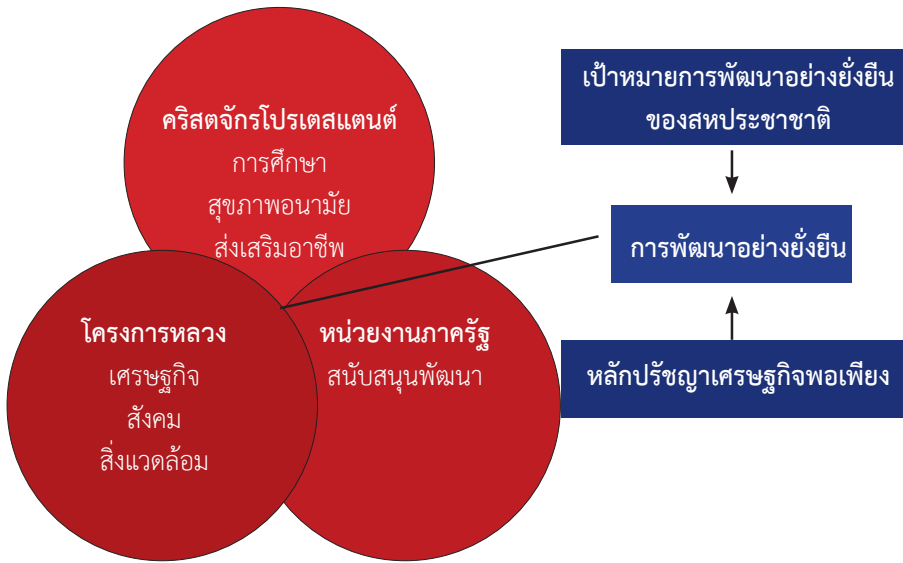
การแพร่กระจายและการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ

เมื่อเข้ามาตั้งรกรากในมือเจคี ชาวปกากะญอเดิมมีความเชื่อดั้งเดิมที่เน้นการนับถือผีหรือเทวาอารักษ์ และรักษาประเพณีพื้นถิ่นด้วยบทกลอน แต่ภายหลังการประกาศพระกิตติคุณโดยมิชชันนารีจากพม่าที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ พวกเขาจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงความเชื่อจากการนับถือผีมาเป็น การนับถือพระเยซูคริสต์ โดยมีศาสนาจารย์และผู้นำเบิกในพื้นที่ เช่น ศาสนาจารย์บอเนและพ่อหลวงปือคา เป็นผู้นำในการเผยแผ่และอบรมความรู้ในพระคัมภีร์ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการรับเชื่ออย่างต่อเนื่องในชุมชนและการจัดตั้งคริสตจักรในพื้นที่

การเข้าร่วมสภาคริสตจักรและการขยายตัวของคริสตจักร

ชาวปกากะญอที่ได้รับการประกาศข่าวประเสริฐเริ่มรวมตัวกันเป็นชุมชนคริสเตียน โดยมีการก่อตั้งคริสตจักรแม่ในพื้นที่ (เช่น คริสตจักรหนองเจ็ดหน่วย) และค่อยๆ ขยายตัวเป็นเครือข่ายของคริสตจักรกะเหรี่ยง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในพื้นที่มือเจคีเกิดขึ้นผ่านกระบวนการเผยแผ่พระกิตติคุณของคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์และมิชชันนารีจากพม่า ชาวปกากะญอค่อยๆ เปลี่ยนแปลงมาเป็นการนับถือพระเยซูคริสต์อย่างแท้จริง ผลที่เกิดขึ้นคือการก่อตั้งศาสนจักรแม่อย่างคริสตจักรหนองเจ็ดหน่วยในมือเจคี ซึ่งต่อมาจึงขยายตัวเป็นหลายคริสตจักรและเข้าร่วมสังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ได้แก่ คริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ โครงการหลวงวัดจันทร์ และหน่วยงานภาครัฐโดยเป้าหมายเพื่อการพัฒนาชีวิตของชาวปกากะญอ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของสหประชาชาติและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 ไตรภาคีในอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่ร่วมการพัฒนาชุมชน

ที่มา : อภิวัชร ทวีทรัพย์ (2565). พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์ กับบทบาทของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (ดุชนินพนธ์ สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง. มหาวิทยาลัยรังสิต)

ในทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาท้องถิ่นได้ขยับจากแนวทางเชิงโครงสร้างสู่การเน้น “นวัตกรรมทางสังคม” (Social Innovation) ซึ่งหมายถึงการพัฒนากระบวนการใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ปัญหาสังคมด้วยวิธีคิดที่แตกต่าง โดยมุ่งสร้างคุณค่าร่วม (shared value) และแรงจูงใจเพื่อส่วนรวม (social motivation) ตามแนวคิดของ Mulgan (2007) ที่เสนอว่า นวัตกรรมสังคมมิใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคนิค หากแต่เป็นการปฏิรูปเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรม สถาบัน และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ในบริบทพื้นที่สูงของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยภาคสนามชี้ให้เห็นบทบาทของ “คริสตจักรโปรเตสแตนต์” ไม่เพียงในฐานะองค์กรทางศาสนา แต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อนทุนทางสังคม (social capital) และทุนมนุษย์ (human capital) ผ่านกระบวนการที่สอดคล้องกับกรอบคิด Sustainable Livelihood Framework (SLF) ซึ่งเน้นการส่งเสริมต้นทุน 5 ด้าน ได้แก่ มนุษย์ สังคม กายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนการเงิน เพื่อเสริมสร้างความอยู่รอดอย่างยั่งยืนของครัวเรือน

ประกอบบทบาทของ “โครงการหลวงวัดจันทร์” ซึ่งถือกำเนิดขึ้นภายใต้พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาที่มีความเป็นพลวัต ผสมผสานระหว่างความเข้าใจพื้นที่ การฟังเสียงของชาวบ้าน และการใช้วิทยาศาสตร์เกษตรอย่างเหมาะสม

กรณีศึกษาข้างต้นนี้จึงสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า “นวัตกรรมทางสังคม” ไม่ได้หมายถึงเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงกระบวนการที่ออกแบบขึ้นเพื่อตอบสนองปัญหาสาธารณะอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะเมื่อกระบวนการนั้นตั้งอยู่บนฐานของ “ความไว้วางใจ ความต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของผู้คนในพื้นที่” เช่นเดียวกับแนวคิด “Adaptive Governance” ที่ยืดหยุ่นต่อความเปลี่ยนแปลง แต่ยึดหลักความยั่งยืนและธรรมาภิบาลจากภายใน

“โครงการหลวงวัดจันทร์” จึงเป็นมากกว่าการส่งเสริมเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ แต่เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ-สังคมของพื้นที่ โดยเชื่อมโยงนโยบายระดับสูงกับวิถีชีวิตชาวเขา ส่งเสริมสิทธิสัญชาติ พัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และสร้างตลาดสำหรับผลผลิตท้องถิ่นอย่างยั่งยืน บทต่อไปนี้จะเจาะลึกพลวัตของโครงการหลวงในฐานะ “นวัตกรรมภาครัฐ” ที่มีมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีพระราชดำริเป็นกลไกตั้งต้นที่ผสมผสานศาสตร์แห่งราชาเข้ากับศาสตร์แห่งประชาชนอย่างแท้จริง

อีกทั้ง การเกิดขึ้นของอำเภอกัลยาณิวัฒนาอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2552 เป็นเขตการปกครองระดับอำเภอลำดับที่ 25 ของจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ในพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2552 มิได้เป็นเพียงการปรับสถานะทางปกครอง แต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้ “รัฐ” เข้าไปมีบทบาทในฐานะ ผู้สนับสนุน (facilitator) มากกว่าจะเป็น ผู้ควบคุม (regulator) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “Governance for Development” ที่มุ่งส่งเสริมความสามารถของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง โดยมีภาครัฐเป็นผู้สร้างโครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย สิทธิ และทรัพยากรที่จำเป็น

ภาครัฐท้องถิ่นในพื้นที่กัลยาณิวัฒนาจึงมีบทบาทสำคัญในการ ประสานพลังระหว่างศรัทธา (คริสตจักร) และ เทคโนโลยีเกษตร (โครงการหลวง) สู่การออกแบบนโยบายพื้นที่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนในชุมชนจริง ๆ ทั้งในมิติการคมนาคม การศึกษา สาธารณสุข และสถานะพลเมือง โดยบทต่อไปนี้จะวิเคราะห์บทบาท

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ในฐานะ กลไกเสริมความยั่งยืน ที่ทำหน้าที่ “เชื่อม” มากกว่า “แทรกแซง” และสร้างเงื่อนไขให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริงในระยะยาว

โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

1. “คริสตจักรโปรเตสแตนต์”

– รากแก้วแห่งการเปลี่ยนแปลง

1.1 พันธกิจด้าน “การศึกษา”

- เริ่มต้นและเหตุจูงใจ ก่อนหน้านั้น ชาวปากาเกอะญอในพื้นที่แทบไม่มีใครได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เพราะอยู่ห่างไกลเมืองมาก การเดินทางออกจากบ้านจันทร์หรือบ้านหนองเจ็ดหน่วยไปยังเมืองเชียงใหม่ใช้เวลาเป็นสัปดาห์ ประกอบกับความยากจนและขาดการสนับสนุนทางราชการในยุคแรก ๆ ทำให้ “การศึกษา” เป็นสิ่งล้ำค่า

• กระบวนการจัดตั้งโรงเรียนสหมิตรวิทยา

1. ผู้นำท้องถิ่น เช่น พ่อหลวงป้อคา และศาสนจารย์บอเน่ ชันแก้ว ร่วมกันผลักดัน – ใช้เวลาดำเนินเรื่องถึง 8 ปี กว่าจะได้ใบอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานรัฐ

2. มีชนชั้นนารีสหรัฐอเมริกาและคณะคริสตจักรโปรเตสแตนต์มาร่วมจัดหาคุณครู – ช่วงแรกใช้ครูมิชชันนารี นักบวชชาวต่างชาติที่อุทิศตัวมาสอนหนังสือในป่าเขา

3. รับเด็กทั้งที่เป็นคริสเตียนและไม่ใช่คริสเตียน – ส่งเสริมความรู้ให้ “ทุกคน” ในชุมชน

4. เมื่อจัดตั้งโรงเรียนสหมิตรวิทยา เป็นโรงเรียนคริสต์และเป็นโรงเรียนแห่งแรกในเขตมือเจด๊ะ และขยายชั้นเรียนถึงระดับมัธยมต้น และในที่สุดถึงระดับมัธยมปลาย พร้อมจัดหอพักนักเรียนที่มาจากหมู่บ้าน ไกล ๆ

• ผลลัพธ์

1. ลูกหลานปากาเกอะญอสามารถอ่านออกเขียนได้รุ่นแล้วรุ่นเล่ากว่า 20 รุ่น หลายคนได้ทุนเรียนต่อระดับอุดมศึกษา จนกลับมาทำงานเป็นแพทย์ พยาบาล ครู หรือแม้กระทั่งข้าราชการระดับสูงในพื้นที่

2. โรงเรียนสหมิตรวิทยากลายเป็นสถาบันการศึกษาหลักของอำเภอภักดีพัฒนา ก่อนรัฐจะเข้ามาตั้งโรงเรียนของทางการในภายหลัง

3. มีคริสตจักร 12 คริสตจักร ในอำเภอภักดีพัฒนามีสมาชิกคริสเตียน 5,000 คน

1.2 พันธกิจด้าน “สุขภาพอนามัย”

- สุขภาพก่อนมีบริการสาธารณสุข

ชาวบ้านแต่เดิมเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจาก “ผีทำ” หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ โดยรักษาใช้พิธีกรรมไสยศาสตร์ และสมุนไพรที่หาได้ในป่า ทำให้อัตราการเสียชีวิตจากโรคต่าง ๆ จึงสูงมาก โดยเฉพาะโรคมาลาเรีย

- การเข้ามาของมิชชันนารีด้านการแพทย์

- มิชชันนารีถือ “ยาควินิน” และยารักษาไข้ป่าติดตัวขึ้นดอย ตรวจและให้ยาฟรี จึงสร้างความเชื่อมั่นว่าพระเจ้าและ “ยาฝรั่ง” ช่วยรักษาได้จริง

- ชาวบ้านยอมรับศาสนาคริสต์มากขึ้น เพราะเห็นเป็นรูปธรรมว่าการเจ็บป่วยรักษาได้ ไม่ต้องย่ำยี่นานหรือต้อง “เสี่ยงตาย” ที่ดินทำกินอย่างในวัฒนธรรมดั้งเดิม

- เกิด “คริสต์ศาสนิกชน” รุ่นแรกทีละทีความเชื่อเดิมมาเป็นคริสเตียน ด้วยแรงศรัทธาที่ว่า “พระเจ้าทรงเมตตารักษา”

- หลังการก่อตั้งอำเภอภักดีนิเวศ

- มีการจัดตั้ง “โรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา” ของรัฐ พร้อมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 3 แห่ง ทำให้ภาครัฐรับผิดชอบเรื่องสาธารณสุขเป็นหลัก

- คริสตจักรยังคงเสริมงานรัฐ โดยตั้งคณะกรรมการดูแลสุขภาพสมาชิก คริสตจักร สนับสนุนค่ารถหรืออาหารแก่ผู้ป่วย และทำงานเชื่อมกับ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)

1.3 พันธกิจด้าน “ส่งเสริมอาชีพ” และ “เกษตรกรรม”

- วิถีปลูกเอเคอะญอเดิม

เน้นปลูกพืชเชิงชีพเป็นหลัก – ข้าว ไร่หมุนเวียน พืชผักนานาชนิด “พออยู่พอกิน” เหลือจึงแบ่งขาย แต่การเดินทางส่งออกไปขายเมืองเชียงใหม่เป็นเรื่องยากลำบาก

- การสนับสนุนจากคริสตจักร

- นำพันธุ์พืชและสัตว์เศรษฐกิจจากต่างประเทศ เช่น ลิ้นจี่ กาแฟ วัวบราห์มัน มาแนะนำชาวบ้าน ตั้งแต่ช่วงก่อนมีโครงการหลวง โดยอาศัยงบประมาณจากมูลนิธิคริสเตียน

- สอนเทคนิคเพาะปลูก การฉีดยาฆ่าแมลง การเลี้ยงหมู-ไก่เชิงพาณิชย์ แม้จะยังไม่แพร่หลายมาก เนื่องจากสมัยนั้นยังไม่มีถนนให้รถขนของลงเมือง

- เมื่อโครงการหลวงเข้ามาจริงจัง (ดูหัวข้อถัดไป) คริสตจักรก็ร่วมมือเปิดทาง ส่งคนในพื้นที่เข้ารับการอบรมต่อยอด